

A close-up photograph of several purple iris flowers in bloom, with green leaves and stems visible. The image is partially covered by a large, semi-transparent blue circle on the right side, which serves as a background for the text.

Bélmegyeri Fás-pusztá
növény és állatvilága

Öreg hölgy
360 éves fehér fűzfa

Wenckheim kastély

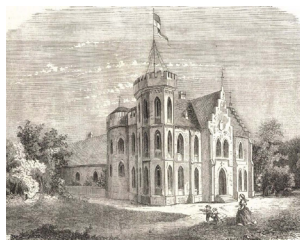
Kárászi vadászkastély

Bélmegyeri akácméz

BÉLMEGYERI ÉRTÉKTÁR

Épített és természeti örökség

KÖSZÖNTŐ

2015-ben Bélmegyer község önkormányzatának képviselő-testülete is megalakította a Helyi Értéktár Bizottságot. Jelen kiadvánnyal az épített és természeti környezet azon gyöngyszemeit mutatjuk be, melyek méltán kerültek be a települési értékek közé. A környék látnivalóinak népszerűsítése nem újkeletű dolog. A Vasárnapi Újság hetilap 1863-ban bemutatta a Fási kastélyt, Wenckheim Béla névnap ünnepségének leírásával. A helyszíni tudósításoknak a híres emberek életéről, az akkori celebekről több, mint 150 évvel ezelőtt

is ki kellett elégítenie az olvasók szenzáció-éhségét. A megkezdett munkát folytatva felkutatjuk a helyi kötődésű történelmi és kulturális eseményeket, lakóhelyünk gazdag történetét, mely 1946. április 1-ig Békés községével együtt íródott. Azt kívánjuk elérni, hogy a minden korosztály, – különösen az ifjúság – szülőföldünkről a felfedezés élményével gazdagodjon, amikor a kezébe veszi ezt az ismertetőt. Akik pedig eddig még nem voltak nálunk, reméljük, hogy kedvet kaptak a felfedezésre, melyhez kellemes kikapcsolódást kívánunk!

Perecz Sándor
polgármester

Kiadta: Bélmegyer Község Önkormányzata; 5643 Bélmegyer, Petőfi u. 2.

Megjelent: 2 000 példányban

Fotók: Molnár István, Tarkovács Márta, Nemzeti Portrétár, Csikós László

Grafika, tördelés:

Nyomdai munka: Schneider Nyomda, Gyula

A kiadványt a „Nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének, népszerűsítésének, megismertetésének, megőrzésének és gondozásának támogatására” elnevezésű, HUNG-2020. pályázati felhívás alapján az Agrárminisztérium Hungarikum Főosztálya támogatta.

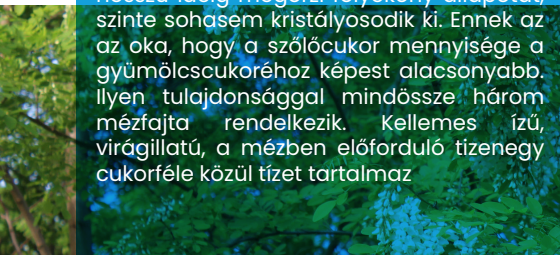
AGRÁRMINISZTERIUM

BÉLMEGYERI AKÁCMÉZ

Bélmegyer határában jelentős területű akácerdő, - az utak, árkok mentén nagyszámú akácfa - található, így a település jó adottságokkal rendelkezik akácméz készítéséhez. A gyűjtögető, halász-, vadász életmód egyik kiemelkedő tevékenysége volt a méhészkedés, amely kezdetben a vadméhek által összegyűjtött méztermés elrablásából állt. Megfigyelték a mézelő helyeket, és kifüstölték az ottlakókat, hogy hozzájussanak az édességhez. Később tudatosabbá vált a méhtartás. Az akácosok a Kis-Sárrét szélén helyezkedtek el, ezért az 1800-as években még a természetben található anyagokat használták fel kaptárak készítéséhez. Ha találtak a természetben üreges fatörzseket, azt formálták át, amikor már több kellett, akkor saját maguk állították elő azokat. A kupola formájú méhkasok alapja fűzből és gyékényből készült, agyagtapasztással fedték be, s csak az az 1900-as évek elején kezdték el használni a fából készültöket. Az akácméz világos színű, hosszú ideig megőrzi folyékony állapotát, szinte sohasem kristályosodik ki. Ennek az az oka, hogy a szőlőcukor mennyisége a gyümölcscukoréhoz képest alacsonyabb. Ilyen tulajdonsággal mindössze három mézfajta rendelkezik. Kellemes ízű, virágillatú, a mézben előforduló tizenegy cukorféle közül tízet tartalmaz

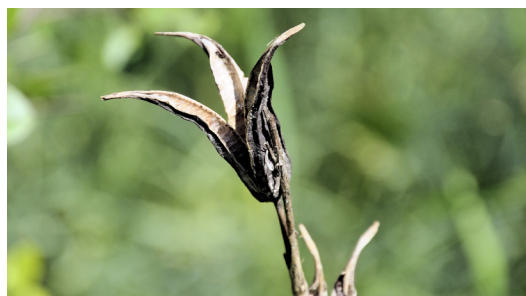
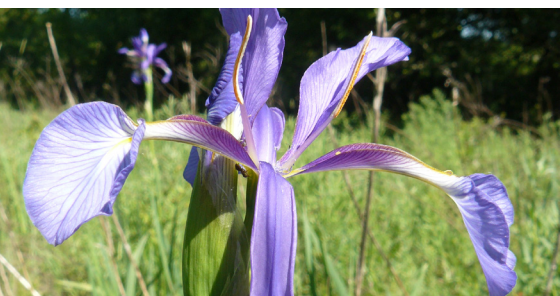

FÁS-PUSZTA

A Körös-Maros Nemzeti Park 82 hektáros fokozottan védett részterületének környékét valószínűleg már a honfoglaláskori idők előtt is erdők borították, melyek a XIII. században írásban is megemlítték Fás települést ölelték körül. Fás-pusztá a szíkes legelőn álló magányos, több száz éves kocsányos tölgyekkel, idős vadrőzsfákkal az ősi erdőssztyep látványát idézi. A Nemzeti Park e tájképileg egyik legszebb területét Magyarország utolsó, épen fennmaradt sziki tölgyesei között tartják számon, az Alföldön mára csupán néhány helyen maradt meg állománya.

Káprázatos színekavalkád fogad bennünket a különböző évszakokban az erdő-széleken, tisztásokon. Az ősszel tömegesen megjelenő sziki őszirózsa lilára festi a tájat. A május végén foltokban megjelenő feltűnően szép kék virág a fátyolos nőszirm, más néven korcs nőszirm. Egy ilyen gyönyörű, előkelő növényt hogy lehet korcs névvel illetni? Az elnevezés nem a virágra, hanem a csőr alakú meddő magházára vonatkozik. Bármennyire is korcs, még a magház is látványos tulipánszerű kinyílt alakjával.

Az ősi erdőszytepp uralkodó fafaja a kocsányos tölgy, második lombkoronaszintet alkot benne a mezei és a tatárjuhar, a mezei,- és a vénic szil, valamint cserjeszintjében megjelenik a fagyal, az egybibés galagonya, a varjútővisbenge és a kökény. Az idősebb állományok alatt tavasszal tömegesen jelenik meg az odvas keltike, és a salátaboglárka. A sziki tölgyesek melletti rétek jellemző növényfaja a sziki kocsord, néhol az aranyfűrt, és a fogaslevelű bükköny, valamint az itteni a Szilvási-erdő tisztásán 1870-ben megtalált és leírt védett növényfaj, a sziki lórom. Kiemelkedő értékekkel bír a fejlődésében a sziki kocsordhoz kötődő veszélyeztetett lepkefaj, a nagy szikibagoly, melynek állománya Magyarországon döntően Fás-pusztára koncentrálódik. Ha szerencsések vagyunk, láthatunk magyar tavaszi-fésűsbaglyot, fekete gólyát, rétisast, barna kányát, gémekeket.

WENCKHEIM KASTÉLY

A magántulajdonban álló saroktornyos, romantikus vadászkastély az átalakítások ellenére megtartotta korabeli megjelenését, jellegét. Az épületegyüttes délnyugati sarkán kétemeletes, nyolcszög alaprajzú, romantikus pártázatú torony található, a második emeleten egy-egy keskeny, csúcsíves, neogótikus ablak nyílik.

A gazdag tagozatú, bejárati ajtó felett eredetileg egy kereszt állt. A Vasárnapi Újság tudósításából tudjuk, hogy a díszes kastélyt „Ybl ügyes keze rendezte oly csinos formára, mint képünkön látható”. A romantika tervezői gyakran nyúltak vissza a korábbi korok építészetihez, épületeiken sokszor felfedezhetjük a budavári Mátyás-templom bástyaszerű tornyának szilüettjét.

KÁRÁSZI VADÁSZKASTÉLY

Svájci vadászkastélyok mintájára épült romantikus-eklektikus stílusban, sarkán egy kilátóval, eredetileg is vadászkastély céljára. Építése az 1850-60-as évekre tehető. A kastélyhoz tartozó 5 hektáros parkból 1 hektár védett. A park legjelentősebb faegyede egy 500 cm törzskerületű kocsányos tölgy. A vadászvendégek a kastély közvetlen környezetében fácánra és zárt vadaskertben vaddisznóra vadászhatnak. Az építető az a Kárász-család volt, akinek a nevét Szegeden utca is őrzi. A horgosi és szentpéteri előnevet viselő magyar nemesi Kárász család egyik legkiemelkedőbb férfiúja Benjamin, közismert nevén Benő volt. Wenckheim Béla és Kárász Benjámín életútjában számtalan hasonlóságot találunk.

KÉT KÜLÖNLEGES ÉLETÚT: KÉT KASTÉLY, KÉT FŐISPÁN, KÉT HAZAFI

KÁRÁCS BENJÁMIN (1792-1874), a család hagyománya szerint jogot tanult Pesten. Tanulmányait befejezve, mint minden nemesi származású akkoriban, a közigazgatásban helyezkedett el. Alsószolgabíró, főszolgabíró, majd 1848. áprilisától Csongrád Vármegye főispánja. A fegyverletételt követően feladta magát. Legfőbb bűnéül azt rótták fel neki, hogy mint kormánybiztos a császári seregek ellen tört. 1850-ben a vagyonát visszakapta, de sokáig rendőri felügyelet alatt tartották. Benő nyíltszívú, egyenes jellemű és lovagias volt. A tisztikaszinóban – főképpen a hölgyek körében kedves, derült és humoros kedélyű volt. Nagyon tudott az asszonyok nyelvén, – idős korában még a fiatal hölgyek is örömmel időztek társaságában. 1867-ben Csongrád Vármegye élére ismét őt nevezték ki főispánnak. Ezt a hírt a vármegye közönsége leírhatatlan lelkesedéssel fogadta. Aztán 1871. elején betegsége miatt lemondott főispáni állásáról azon boldog öntudattal, hogy hosszas közéleti pályáján mindenkor híven teljesítette hazafias kötelességét.

BÁRÓ WENCKHEIM BÉLA (1811-1879) földbirtokos, politikus fiatalon vármegyei szolgálatban képezte magát a közpályára. Táblabíró, alispán, 1848-ban Békés vármegye főispánja lett. Tetemes anyagi áldozatot vállalt a szabadságharc ügyéért, kiállított egy honvédszászlóaljot, és bár aktívan nem harcolt, mégis kompromittálta magát, ezért Világos után külföldre menekült. A haditörvényszék vizsgálatot folytatott ellene, ennek következtében minden békés vármegyei ingó és ingatlan javait zár alá helyezték. Menekülnie kellett, majd az amnesztiát követően hazakerült. 1860-61-ben ismét főispán, majd a vármegye passzív ellenállásának meghirdetése miatt saját kérésére felmentették. 1865-ben megint békés vármegyei főispán lett, majd a kiegyezés után, 1867-től 1869-ig gróf Andrássy Gyula kormányában belügyminiszter, 1871-ben a király személye körüli miniszter, 1875-ben miniszterelnök volt. Béla báró jóképű volt, a társadalom lelke, csodálatos táncos, de soha nem volt felesége.

TALÁLKOZHATOTT-E WENCKHEIM BÉLA ÉS KÁRÁCS BENJÁMIN?

1848. áprilisában mindketten főispáni kinevezést kaptak az új magyar kormánytól, Wenckheim Bélát Békés, Kárácz Benjámin Csongrád vármegyébe nevezték ki, majd Világos után mindkettőjüknek menekülnie kellett, ingó és ingatlan javait zár alá helyezték. Aktív közéleti szereplésük 1865-67-ben ismét összekapcsolódott, a két megye visszakapta korábbi főispánját. Wenckheim Béla belügyministersége idején a főispánokkal szoros kapcsolatot tartott így Kárácz Benjáminnal is. Arról nincs tudomásunk, hogy a két kivételes férfiú találkozott volna a fási vagy a kárászi vadászkastélyban, de minden bizonnyal ismerték egymás tevékenységét.

AZ ÖREG HÖLGY

„Amíg az Öreg hölgy őrt áll a bekötőútnál, a falut elkerüli a baj. Anyai nagyapám a nagyapjától hallotta ezt a legendát.”

Az Öreg hölgy nem egy idős asszony volt, hanem egy fűzfa, mely a Vésztő felől Bélmegyerre tartó út mellett terebélyesedett, és amikor száz évvel ezelőtt százesztendősnak mondták, már akkor is kétszázötven éves volt.

Születésekor, az 1660-as években csendes volt a környék, a török háború alatt elnéptelenedett a megye, elvadult a táj. A mocsaras, náddal, sással, kákával benőtt terület kedvezett az ifjú fűz fejlődésének. Gyermekkora zavartalanul telt el, a párás levegőben sudár ifjúvá fejlődött. Hatvanéves korában az ifjú hölgy erős törzsével kiemelkedett a környék satnya fái közül. Ekkor hallotta, hogy Harruckern János kapta meg a birtokot, melyen eddig háborítatlanul élt. Szerencsére sem ő, sem a későbbi tulajdonosok nem bántották. Láttá Rózsa Sándort betyártársaival erre kóborolni, s mivel az egyik legnagyobb erénye a hallgatás volt, továbbra is békében élt. Kétszáz éves korában a folyószabályozások, mocsárlecsapolások megváltoztatták a gyermekkori tájat, így még jobban látszott óriási termete – négy ember kellett ahhoz, hogy törzsét körülöleljék. Még nem volt háromszáz éves, amikor megtörtént vele a régen várt csoda: lakóhelyét már nem Békés VIII. kerületének, hanem Bélmegyernek nevezték, s az önálló falut jelző Bélmegyer táblát magasabb ágai láthatták.

Az idők nem múltak el nyomtalanul, ágai már nem bírták el saját súlyukat, s elfogadta, hogy egy fiatalító kúrán kell átesnie. 2021-ben új külsőt kapott a Hölgy, s továbbra is mint egy védőszent áll – remélhetőleg hosszú évekig a település bejáratánál. Oly sok éve családtag, oly sok éve védi a falut, hogy Bélmegyer elképzelhetetlen lenne e csodás, természeti kincs nélkül.

Hány éve őrökdi az Öreg Hölgy a falu bevezető útján?

Bár sok helyen 250–300 évesnek írkák, valójában mintegy 360 évet élt eddig.

